

Reactie FNLI op vragen van Zembla over BPA (t.b.v. uitzending juni 2015)

Bisfenol A (BPA) is een veel gebruikte toepassing in verpakkingen, onder andere in de levensmiddelenindustrie. De belangrijkste toepassingen van BPA zijn te vinden in polycarbonaat en als epoxy coating. Polycarbonaat is een hard, transparant plastic. Epoxy wordt veelal aan de binnenkant van voedselverpakkingen gebruikt als beschermlaag in een metalen soep-, conserven- of drankenblikje. Hierdoor kan een voedingsmiddel bewaard worden, zonder dat het metaal gaat roesten.

De veiligheid van BPA als toepassing in verpakkingsmateriaal is meermaals vastgesteld. Begin 2015 heeft EFSA na uitgebreid onderzoek opnieuw geconcludeerd dat blootstelling aan BPA via verpakkingen geen gezondheidsrisico met zich meebrengt voor consumenten. De totale blootstelling (via voedsel en andere bronnen, zoals cosmetica of materialen als kassabonnetjes) blijft volgens EFSA ruim onder de vastgestelde veiligheidsgrens. Ook de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft de veiligheid van BPA-toepassingen binnen de huidige blootstellingsgrenzen bevestigd.

Het Franse verbod kent geen wetenschappelijke onderbouwing, hetgeen door EFSA is bevestigd. Derhalve is het verbod in strijd met de Europese regels. De FNLI heeft daarom de Nederlandse overheid opgeroepen om (samen met de Europese Commissie) de Franse overheid tot de orde te roepen en het verbod per direct te schrappen.

Het is zeer moeilijk om een alternatief te vinden voor BPA in een epoxy-beschermlaag, voor een metalen of blikken verpakking. Een dergelijk alternatief moet namelijk hittebestendig zijn (sommige verpakkingen moeten lange tijd bij hoge temperatuur goed blijven) en langdurig contact met een voedingsmiddel aan kunnen. Bovenal moet de veiligheid van het vervangende materiaal zorgvuldig worden beoordeeld. Bij de alternatieven die de Franse overheid aandraagt, waaronder de toepassing van PVC, is dat nog niet het geval.

Wat is BPA en waarom wordt het gebruikt?

Bisfenol A (BPA) is een veel gebruikte toepassing in verpakkingen, onder andere in de levensmiddelenindustrie. De belangrijkste toepassingen van BPA zijn te vinden in polycarbonaat en als epoxy coating. Polycarbonaat is een hard, transparant plastic, waarin BPA als bouwstof ervoor zorgt dat het plastic niet kapot gaat wanneer het valt, wat het geschikt maakt voor borden, bekertjes, tafelbestek of drinkflessen voor veelvuldig gebruik. Epoxy is minder gemakkelijk te herkennen, omdat dit veelal aan de binnenkant van voedselverpakkingen wordt gebruikt. Epoxy is een beschermlaag in een verpakking als een metalen soep-, conserven- of drankenblikje. Zonder deze plastic bescherming zou het metaal weg roesten.

Zijn er alternatieven?

Het is zeer moeilijk om een alternatief te vinden voor BPA in een epoxy-beschermlaag, voor een metalen of blikken verpakking. Een dergelijk alternatief moet namelijk hittebestendig zijn (sommige verpakkingen moeten lange tijd bij hoge temperatuur goed blijven) en langdurig contact met een voedingsmiddel aan kunnen, zonder dat de kwaliteit van het product achteruit gaat. Bovenal moet de veiligheid van het vervangende materiaal zorgvuldig worden beoordeeld.

Is BPA als toepassing in verpakkingsmateriaal veilig?

De veiligheid van BPA als toepassing in verpakkingsmateriaal is meermaals vastgesteld. Begin 2015 heeft EFSA na uitgebreid onderzoek opnieuw geconcludeerd dat blootstelling aan BPA via verpakkingen geen gezondheidsrisico met zich meebrengt voor consumenten. Dat geldt voor elke leeftijdsgroep (inclusief ongeboren kinderen, zuigelingen en adolescenten) bij de huidige blootstellingsniveaus. De totale blootstelling (via voedsel en andere bronnen, zoals cosmetica of materialen als kassabonnetjes) blijft volgens EFSA ruim onder de vastgestelde veiligheidsgrens ('tolerable daily intake'; TDI). De TDI is vastgesteld op basis van onderzoek op 4 µg/kg lichaamsgewicht per dag. Blootstellingsbepalingen hebben aangetoond dat de werkelijke BPA-blootstelling ligt tussen de 20 en 30% van de maximale blootstelling. Ook de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft de veiligheid van BPA-toepassingen binnen de huidige blootstellingsgrenzen bevestigd.

Hoe borgen voedingsmiddelenfabrikanten de veiligheid bij gebruik van BPA?

Voedselveiligheid is een harde basisvoorwaarde voor de levensmiddelenindustrie. Fabrikanten houden zich waar het gaat om toelating en gebruik van stoffen als BPA aan de Europese wetgeving, waarin strenge eisen op het gebied van voedselveiligheid zijn vastgelegd. Volgens Europese Verordeningen 1935/2004 en 10/2011 is gebruik van BPA als grondstof in de productie van verpakkingsmateriaal toegestaan. Stoffen worden alleen toegelaten nadat uit een beoordeling door EFSA (Europese autoriteit voor voedselveiligheid) blijkt dat deze voldoen aan strikte veiligheidseisen.

Verpakkingsmateriaal moet worden geproduceerd volgens de zogenaamde Good Manufacturing Practice (GMP) regels. Deze zijn onderdeel van Europese Verordening 2023/2006 en van toepassing op alle sectoren en stadia van productie, verwerking en distributie van verpakkingen en gebruiksartikelen. Productverpakkingscombinaties worden door producenten voor gebruik uitvoerig getest op veiligheid. Onderzocht wordt of er geen stoffen migreren uit de verpakking naar het product en of de verpakking geen andere ongewenste effecten heeft op het product. Voor BPA bestaat een specifieke migratielimiet van 0,06mg/kg per product. Deze grens mag niet overschreden worden. Migratietesten worden uitgevoerd onder strikte voorwaarden, die in Europese wetgeving zijn vastgelegd (10/2011/EG). De NVWA ziet erop toe dat bedrijven alleen werken met verpakkingsmateriaal dat aan deze eisen voldoet.

Hoe gaat de Nederlandse levensmiddelenindustrie nu om met het Franse verbod?

De levensmiddelenindustrie vertrouwt op evenredige wetgeving die zich baseert op wetenschap en feiten. Uit wetenschappelijke studies, inclusief de herbeoordeling van EFSA, blijkt dat de totale blootstelling aan BPA via consumentenproducten, inclusief voeding, lager is dan de huidige waarde die acceptabel wordt geacht en er dus geen gezondheidsrisico voor consumenten is. Het Franse verbod kent geen wetenschappelijke onderbouwing, hetgeen door EFSA is bevestigd. Derhalve is het verbod in strijd met de Europese regels. De FNLI heeft daarom de Nederlandse overheid opgeroepen om (samen met de Europese Commissie) de Franse overheid tot de orde te roepen en het verbod per direct te schrappen.

Ondertussen bestudeert de Nederlandse industrie de lijst met alternatieven voor BPA die de Franse overheid heeft aangedragen nauwkeurig, om alsnog aan het Franse verbod te kunnen voldoen. Alternatieven moeten echter zorgvuldig op veiligheid worden beoordeeld, voor ze toegepast kunnen

worden. Zo draagt de Franse overheid PVC aan als alternatief, wat in Nederland juist op bezwaren stuit.

Hoe individuele bedrijven op het Franse verbod reageren, betreft een commerciële aangelegenheid en een beslissing die de getroffen bedrijven zelf nemen. Er is geen universeel alternatief dat de verschillende soorten materialen waarin BPA wordt toegepast kan vervangen (zo zijn er verschillen tussen vulmiddelen): elk van de verschillende potentiële vervangers moet uitvoerig worden getest - per product, per recept - om de veiligheid voor consumenten, de voedselkwaliteit en de technische prestaties van de verpakking te borgen.